

УКРАЇНСЬКЕ
ТОВАРИСТВО
ОХОРОНИ
ПАМ'ЯТНИКІВ
ІСТОРІЇ
ТА КУЛЬТУРИ

ЛЬВІВСЬКА
ОБЛАСНА
ОРГАНІЗАЦІЯ

ЛЬВІВСЬКА
КАРТИННА
ГАЛЕРЕЯ

ВИДАВНИЦТВО
«КАМЕНЯР»

СКАРБИ НАРОДНІ

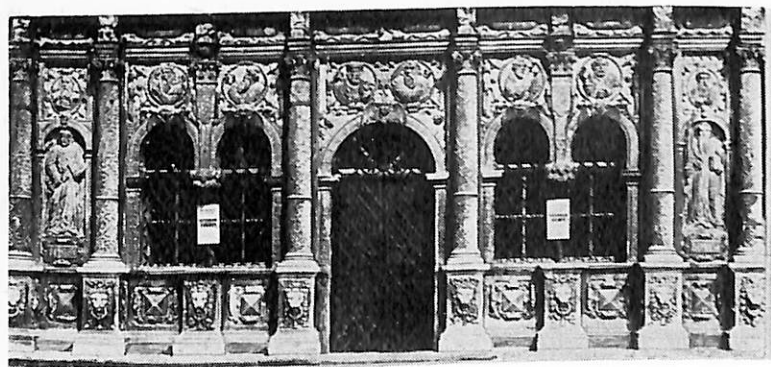
НЕОНІЛА РУДОЛЬФ, НАТАЛІЯ ЛЕСИНА

КАПЛИЦЯ
БОЇМІВ

✱

Л Ъ В І В 1 9 7 2

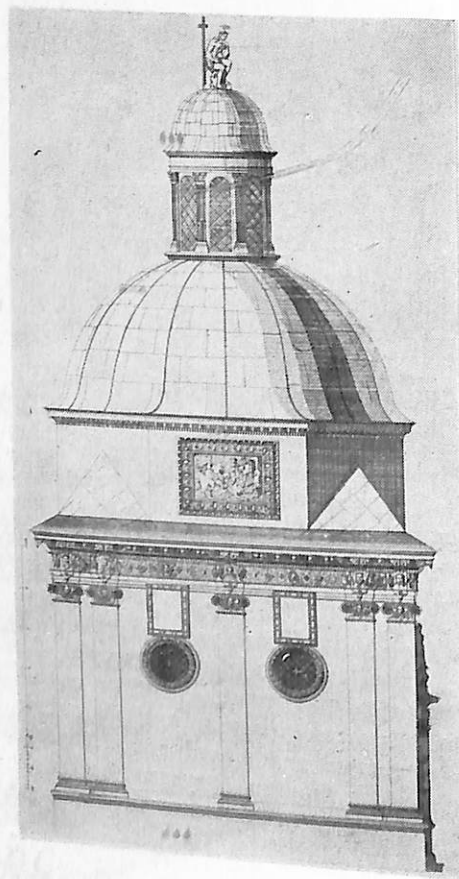
ФОТОНАРИС
ПРО ЦІННУ ПАМ'ЯТКУ
АРХІТЕКТУРИ
ПОЧАТКУ XVII ст.
У ЛЬВОВІ

Каплиця Боїмів — одна з найцікавіших пам'яток львівської архітектури початку XVII ст.

Розташована за кілька кроків від площі Ринок, цього визначного ансамблю старовинних будівель, каплиця має всі ознаки італійського Відродження: в основі кубічний об'єм переходить у восьмигранник і завершується куполом з ліхтарем, на якому під хрестом — скульптурна постать сидячого скорботного Христа. Але спостережливе око зауважить щось неповторне і відмінне від мистецтва Ренесансу: пишність, багатство і переважання декоративними оздобами — риси, характерні для нового стилю барокко.

З давніх часів меморіальні пам'ятники будувалися з метою увіковічнити ім'я померлого, перемогти невловимий біг часу.

Північний фасад.
Архітектонічний
малюнок

Західний фасад.
Загальний вигляд

Портрети Георгія і Ядвіги Боїмів на східному фасаді. Фрески

Піраміди, мавзолеї, каплиці, кургани... Каплиці починають споруджувати на Україні в кінці XVI ст. Це були родинні молитовні храми, де ховали в склепах померлих. Найчастіше будувалися вони на кладовищах. Цвинтарі були біля всіх львівських храмів аж до кінця XVIII ст., коли їх перенесли за місто. Немало каплиць стояло довкола Кафедрального костьолу.

Каплиця Боїмів — одна з небагатьох уцілілих з того часу споруд. Побудована вона в 1609—1615 рр. на кошти багатого львівського купця, угорця за походженням, Георгія Боїма для його родини. Це був представник нового стану — буржуазії, що по-

чинає відігравати дедалі більшу роль у соціально-економічному житті міста. І природно, що порівняно демократичні смаки та ідеали цього стану відбиваються у тогочасному львівському мистецтві.

Хто був автором каплиці Боїмів, важко сказати. Стильові ознаки дають підстави деяким дослідникам вважати архітектором споруди Андрія Бемера, за проектом якого збудовані стара ратуша на площі Ринок та фасад і вежа Бернардинського костьолу. В будівництві та оформленні каплиці брали участь відомі майстри Гануш Шольц, Ян Пфістер і інші.

При огляді зовнішнього оформлення каплиці Боїмів впадає в око контраст між пишно прикрашеним головним фасадом і іншими стінами, скромно розчленованими пілястрами. Стіни витримані в строгих традиціях Ренесансу.

«Скорботний Христос». Фігура на куполі

«Розп'яниця». Із циклу «Страсті». Рельєф на західному фасаді

«Взяття під стражу». Із циклу «Страсті».
Скульптурна група на західному фасаді

Пророки. Рельєфи на західному фасаді

Апостоли Петро і Павло. Скульптури на західному фасаді

«Юрій зміборець». Рельєф на північному фасаді

Східну стіну прикрашають два портрети, виконані в техніці фрески, з яких суворо і гордо дивляться Георгій Боїм та його дружина Ядвіга, північну — два фрескових зображення — богоматері та Христа; вище над ними один з кращих львівських рельєфів початку XVII ст. — «Юрій (Георгій) зміборець». Південної стіни ми не бачимо — до неї щільно примикає будинок, зведений пізніше, в XIX ст.

Західний, головний фасад каплиці повернений у бік Кафедрального костелу. Він повністю покритий кам'яною різьбою. Верхній

Кінкет

ярус прикрашений рельєфами на сюжети страстей Христових. У перевантаженості та складності оформлення фасаду можна простежити, як уже згадувалося, риси нового стилю — барокко, що прийшов на зміну Ренесансу. Разом з тим тут відчутні впливи мистецтва Північної Європи та східні традиції. Спаровані вікна своєю примхливою формою нагадують арабські. Більшість персонажів фасаду вражає своєю реальністю, по-земному простими та конкретними рисами обличчя. Особливо залишаються в пам'яті сповнені гідності

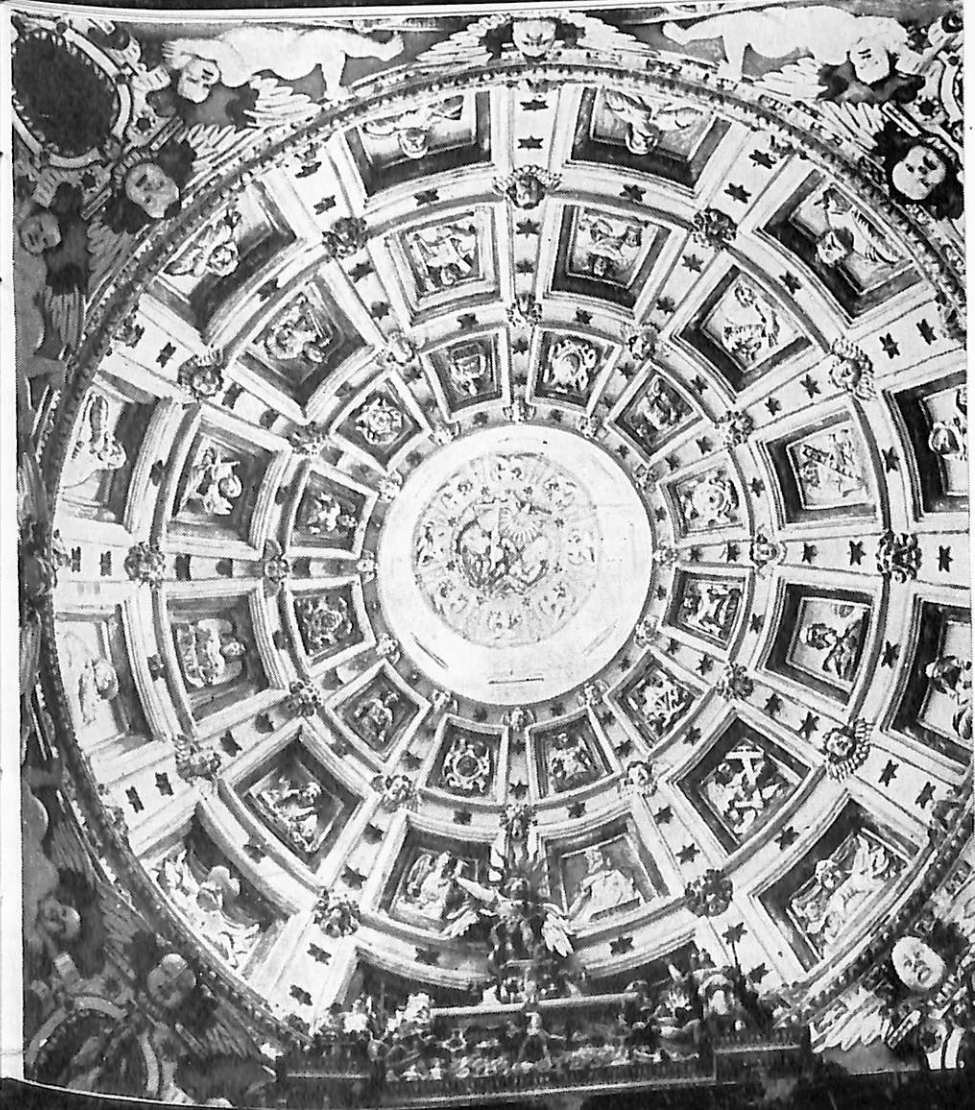
Двері на вівтарній стіні
Вівтар. Загальний вигляд

фігури апостолів Петра і Павла. Майстри, оформлюючи фасад, ввели в сцени багато побутових деталей, чисто світські декоративні елементи, надали деяким персонажам рис львів'ян XVII ст. Все це свідчить про те, що тодішній Львів, визначний торговий центр на шляху між Сходом і Заходом, увібрав у своє мистецтво впливи різних країн, залишаючись водночас самобутнім і неповторним.

«Новозавітна Трійця» в куполі. Поліхромований рельєф
Загальний вигляд купола

«Отці церкви». Погруддя в кесонах купола. Горельєфи

Каплицю, загублену між сусідніми будівлями, притиснену величезним готичним собором, що стоїть поруч, не відразу помітиш, але досить відвідувачу ступити крок усередину, як він завмирає вражений чудовим видовищем. Погляд сягає в височінь купола і поринає в стрункий блакитний ліхтарик. Ілюзія висоти створюється всією архітектонікою будівлі, особливо купола, розчленованого кесонами, в яких у техніці стюкко (гіпс, товчений мармур і клей) виконані зображення ангелів, святих та якихось реальних осіб.

Всю східну стіну займає вівтар, який легко піднімається вгору, сягаючи купола. Його будували ярусами, поступово посилюючи патетику біблійних та євангельських сюжетів, насичуючи дійовими особами, алегоріями, орнаментом.

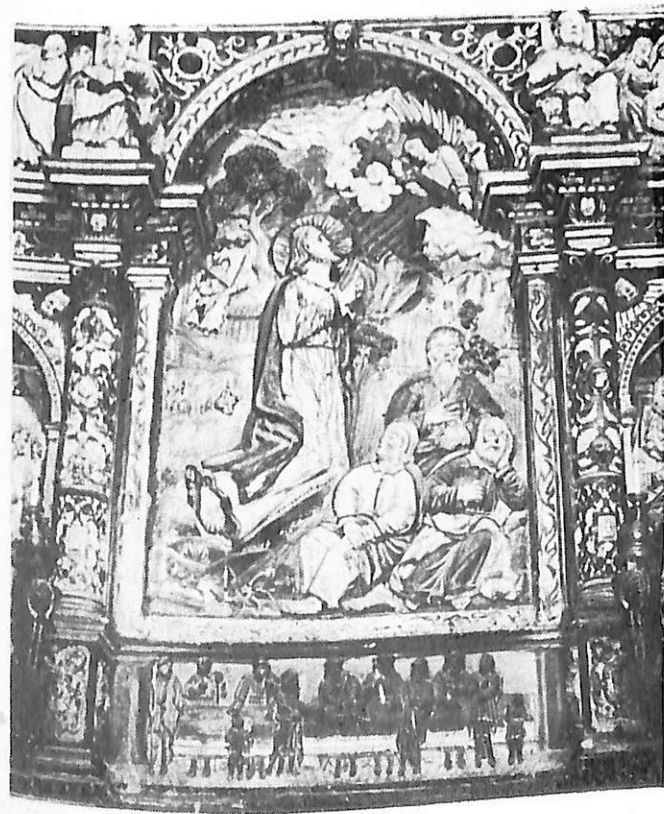
Вівтар створювався поступово. Так, нижній ярус з зображеннями пророків виконаний невідомими скульпторами найбільш стримано і лаконічно ще до 1611 р. Середні яруси, примхливіші, з'явилися дещо пізніше, як припускають, їх міг зробити Гануш Шольц. Верхню частину оформив, очевидно, Ян Пфістер. Працювало тут, безумовно, чимало львівських різьбярів, які відбили побут тодішнього Львова, здорове народне бачення світу. Дотепно зображені апостоли Петро, Яків, Іоанн у центральній сцені «Моління про чашу». Вони нагадують трьох селян, які задрімали після важкої праці. Народний гумор та наївна патетичність забарвлюють усі сцени вівтаря.

Більша частина віктаря вирізана з каменю, місцевого вапняка. Верхні яруси виконані у техніці стюкко. Колись віктар був поліхромованим — багатобарвним, золоченим; тепер фарба збереглася тільки у деяких місцях.

На південній стіні інтер'єра вмонтовані дві різьблені епітафії роботи Яна Пфістера. З іменем цього митця пов'язані кращі мистецькі здобутки львівської скульптури початку XVII ст. — каплиця Кампіанів, прибудована з півночі до Кафедрального костьолу, та ряд творів, виконаних у Бережанах на Тернопільщині. Неабиякий хист майстра можна простежити і на двох епітафіях каплиці Боїмів. Праворуч епітафія зятю засновника — Зигмунту Бреслеру: мармурова плита з текстом, оздоблена рослинним орнаментом та фігурами ангелів. Епітафія завершується поліхромованим рельєфним портретом Бреслера.

«Тайна вечеря». Фрагмент вітара. Рельєф

«Моління про чашу». Центральна сцена вітара. Рельєф

Епітафія Боїмам.
Горельєф

Друга епітафія, оригінальна за композицією, присвячена родині Боїмів: симетрично в три яруси стоять навколішках представники трьох поколінь родини Боїмів, від Георгія до його онуків. Посередині — скульптурна група «Піета» (оплакування). Всі фігури виконані в «руському мармурі» — алебастрі, що добувався біля с. Журавного на Львівщині.

Зображення в епітафії — портретні. Це підтверджується, зокрема, ідентичністю рис скульптурного зображення Георгія Боїма в епітафії і його живописного портрета на західній стіні інтер'єра. Останній являє собою прекрасний взірець живопису львівської школи початку XVII ст., в якому відчутні ренесансні традиції. Поряд з портретом Георгія Боїма — портрет його онука Павла. Це все, що лишилося від родинної портретної галереї, котра колись займала стіни каплиці.

Каплиця зберегла чудові давні зразки декоративно-прикладного мистецтва. Високохудожньою була праця майстра, що прикрасив інтарсією та інкрустацією двоє дверей вівтаря. На другому боці дверей гризаллю (одним кольором) зображені два ряди фігур святих — патронів родини Боїмів. Львівськими майстрами виконані ґрати на вікна, оздоблення дверей, замок тощо.

Тепер каплиця Боїмів — відділ Львівської картинної галереї. Щороку її відвідують тисячі туристів, знайомляться з мистецтвом старого Львова, з його гуманістичними тенденціями. Сьогодні, як і три з половиною століття тому, кожний мимоволі зупиняється біля каплиці Боїмів, зачарований красою кам'яної різьби — творінням золотих рук народу, що завжди прагнув до прекрасного.

72C(C2)1

Л150

Редактор
Г. Комков
Художнє оформлення
І. Плесканка
Технічний редактор
Ц. Буркатовська
Коректор
С. Молдавська
Фото
А. Цитовича та В. Ольхомяка

Рудольф Неонила Степановна
Лесина Наталия Павловна
ЧАСОВНЯ БОИМОВ
(На українском языке)

Здано до набору 20/X 1971 р.
Підписано до друку 8/II 1972 р.
Формат 60×90^{1/24}. Папер. арк. 0,58
Друк. арк. 1,16. Авт. арк. 0,22.
Видавн. арк. 0,84. БГ 10476
Зам. 1161. Тираж 10 000.
Папір крейд. Ціна 10 коп.
Видавництво «Каменярь»,
Львів, Підвальна, 3.
Друкоофсетна фабрика «Атлас»
Комітету по пресі
при Раді Міністрів УРСР,
Львів, Зелена, 20.